

CSIKI LAPOK

Felelős kiadó: Ösv. Vákár Lajosné	Előfizetési ár:		Nyilatkozati költségek díja soronként 1 Pengő. Kéziratosokat nem adunk vissza. Hirdetési díjakat a legolcsóbban számítjuk. Kiadóhivatal: Csalásteredő, Apafi Mihály-utca 15. sz.	Felelős szerkesztő: vitéz Részegh Győző
	Egész évre Félévre	Pengő 8.— Pengő 4.— Külföldre egy évre 16 Pengő. Megjelenik minden vasárnap.		

Mindenki annyit ér és számít, — amennyit országunknak ad.

A magyar élet számára Kállay Miklós miniszterelnök ismét megmutatta az irányt. Olvassuk el a magyar miniszterelnök nagy szabású beszédét és ahos tartasuk magunkat. Ne riadassunk, ne határozatlankodjunk. Figyeljünk a vezetés szavára és higyjünk abban. Ne tétovássunk. A nemzetnek nincsen más útja, min a határozott vonaltartás. Kapkodással, határozatlansággal csak elveszni lehet.

Kállay miniszterelnök legutóbbi beszédét minden magyar emberhez intézte. — Ezek a szavak ösztönöztek és nem tagadják a külsőben álló nehézségeket. Ehes mérjük jövőnk magyarasságunkat. Egységben és szeretetben fogjuk kézen egymást. Csak így maradhatunk meg.

— Alláspontomat, felfogásomat és irányomat — mondotta a miniszterelnök — május 29 én szövegetem le és azt változatlanul követjük hagyományos és a nemzet érdekeinek és becsületének megfelelő külpolitikánkat és ezzel változatlanul reméljük, hogy a jelenleg folyó harc fegyvereink és eszményeink győzelmével fog véget érni. A mi sorsunk, bármennyire is kis játékszernek látszik a világ nagy hatalmasságainak küszöbén, perszemnek annak méretei között, hiszem és vallom, hogy nagyrészt saját magunktól függ.

— Nem mondok semerre az egyedül biztos, becsületos sziklaalapról, a kizárólagos magyar gondolat, cél és jövő vonaláról. Elsősorban a világhatalmak mérkőzésébe politikailag semmi, katonailag alig lehet beleszólásunk, de az a kevés is semmivé válik, magyar létünk és sorsunk nélkülünk dől el, ha a belső rendben nem adjuk meg a magyar jövőnek azt a lehetőséget, hogy a kibontakozásakor katonai, politikai, gazdasági, társadalmi és lelki erőinek teljében álljon itten, hogy Közép-európának sűrűsávos problémái között is érvényesítse a maga szellemét, akaratát.

— Ha a nagyhatalmak gigantikus ütközete elsperne bennünket, vagy olyan tulerő támadna meg, amelyet legyőzni a magyar hősiesség sem tud, akkor lehet mentségünk a világ és önmagunk előtt, de ha belső rendünk bomlik fel és ezzel súlyosbítjuk helyzetünket és kilátásainkat, es dönti el ellenünk sorsunkat, ha életünket mi magunk adjuk fel, akkor nincs mentség számunkra és nincs irgalom ennek a nemzedéknek a magyar történelem ítélszéke előtt. Mert az 1918-as példa, az egyenletlenség, a gyávaság, a hitványosság uralomrajutásának példája, már egyszer megmutatta, amit sohasem hittünk, hogy ez is lehetséges. Ennek megtörténnie nem szabad.

— Ami erőt, elhatározást az Ur Isten

nekem adott, azt ezzel szembe is fogom állítani, de a sikerhez az ország minden hű fiának segítségét kérem.

— Az ország kül- és belpolitikáját irányítom és viselem a felelősséget, de a belső rendért és nyugalomért mindenki felelős és mindenkinek viselnie kell a felelősséget. Elsősorban ennek a parlamentnek. E szent ügyben elsősorban az ország törvényhozóihoz fordulok. Azt kérem, mindnyájan minden szavunkban, nyilatkozatunkban csak azt az egyet mértegeljék. Nem azt, ha ügyeink arra, amit kimondunk, amit leírunk. Nem kérek elismerést sem magamnak, sem kormányomnak, sem pártomnak. Bizalmat kérek és kéréssem kizárólag az ország ügye. Vannak maris tapasztalataink, hogy a meggondolatlan állásfoglalás milyen elítélendő, ellenünk felhasználható következményekkel járhat. Készséges örömmel szövegetem azonban le, hogy országunkat — és erről megvagyok győződve — ez a tiszta szellem hajtja át, és ami visszatart és belső erőnknek, külső súlyunknak pütere es is marad. Tudom, hogy a belső rendnek különálló tényezői is vannak: a közélet, a megelhetes lehetőségek, a szociális kiegyensúlyozottság. Ezenkívül van elég, nem sok, bőségre is so sem lehet, de kellő becsülettalással, becsülettel és szeretettel baj nem lehet.

— Tudjuk mindnyájan, hogy az életmészi aruk egy része a feketepiacon van, egyes kategóriájú más cikkeknek a szabad piacon horribilis ára van. Ez olyan háborus tünet, amely mindig jelentkezik, de a küzdelmet ezzel szemben felvenni éppoly háborus kötelesség. Elsősorban a lecsúszottak segítségére kell sietnünk. Ezek a fix fizetésűek, ahová sorosom az állami, a közéleti és a kis magántisztviselőknél kívül a köztisztviselő munkásokat és a mezőgazdasági, elsősorban gazdasági családokat.

— Pénzügyi helyzetünk sokkal jobb, semminthogy a jelentkező kilengések ebben találhatnának indokolást. Az ételmiszerellátásban baj nem lesz, a tüzelővel is megvagyunk, ha elég szűkösön is. Lábbelilátásunkat csak a legrassorultabbakra kell határoznunk. Ruhásmű tekintetében szintén meg kell mondanom, sajnos készleteink nyersanyagban minimálisak. Ami van, azt a legmegfelelően kiutaljuk. Az ellátás terén mindent megteszünk, ami módunkban áll és kötelességünk, de mindenki vegye tudomásul, hogy a háborúnak, amelyre nem készültünk, ötödik évében vagyunk és mégis megvagyunk, talán sokkal jobban, mint sok más ország.

— A defetizmus a lélek betegsége, az idegek összeomlása, a bacillus hordozója, kövességyes. Saját érdekében, a

jövője érdekében mindenki kerülje, hordozója ne legyen az, aki erre hajlamos, adja át a hatóságnak. Ez ellen a belső összefogás ellen a mindennapi életben, nemzetünk minden rétegében küzdeni a legnagyobb honpolgári kötelesség.

— A háború minden szociális forradalomnak a csirája. A háború alatt lap- pang és utána tör ki. A kórosot felismerni, az orvoslást és a megoldásokat a kellő időpontban előkészíteni, ez az egyedüli helyes és lehetséges út, amin járhatunk. (Nagy taps.)

— Törhetetlen hittel és elhatározással állok a poszton, ahová nemzetem sorsa kijelölt. Munkatársakat hívok és keresek, sokat, az egész nemzetet. Munkatársaimmá avatom azokat, akik bízhatnak bennem és követnek, de azokat is, akik bírálhatnak. Mindenki annyit ér és számít nekem, amennyit országunknak ad. (Viharos taps.) És mert sokan vagyunk, akik így gondolkoznak, mindenkinek bátran kiáltom itthon és a világban, hogy ez a nemzet magyarságában, nemzeti érzésében soha ilyen egységes, ilyen nagy nem volt. (Viharos taps.) Esért bízom és kérek bizalmat. (Hosszan tartó viharos taps.)

Két nagy magyar művész hatvan éves

Kodály Zoltán.

Az első világháború előtti utolsó béke-években akkor szokatlan útra vállalkozott két tanult zeneművész: végigjárta hazánk tájait s lejegyezte a nép ajkán élő népdalokat. Tettüknek nem sok jelentőséget tulajdonítottak a magyar senei világban, mert a magyar népi zenét a cigányzene egy válfajának s érdekes, de értéktelen és művészietlen terméknek tekintették. A kutatók mást hittek. Zenei néphagyománygyűjtésük az utolsó alkalmas órában történt, amikor még gazdagon virágozott falvainkban ássiai eredetű sajátos mélykulturánk. Bartók Béla és Kodály Zoltán a művészet és tudomány eszközeivel a magyar népzene világáirnevet és különleges megbecsülést szereztek.

A mester, Kodály Zoltán most hatvan éves. A osuoról visszatérte egy gazdag élet munkájának megért gyümölcseire: szemléletes szellemének diadalát. A külföld, a sajátos magyar művelődés érvényesüléseért harcoló fiatal magyar művészi nemzedék után a hivatalos magyar kulturpolitika is magáévá tette Kodály nézeteit.

Étzművének jelentősége kettős: művészi és művelődéspolitikai. A művészetben ő fejezte ki példaadóan a népiség lényegét. Amit az irodalom, festészet, szobrászat még csak próbálgat, az nála tökéletes eredmény: a művészi alkotás anyaga, alapja, alkata, szerkezete, színe legyen a magyar népkultúra sajátos gazdagságába

ágyasott, a mi azonban legyen magasrendű művészi termék. Minden újabb művészetnek Kodályék tevékenysége szolgáltatotta az ösztönzést.

Ennek folyamán képen az egész magyar művelődéspolitikai megújodása Kodályék munkásságának köszönhető. Midőn a trianoni nemzet rájött, hogy a népek fennmaradása nagyrészt attól is függ, hogy mi csoda külön szellemi értékekkel gazdagítják a nagy emberi kultúrát s midőn bizonyították kellett a magyarság önálló kultúrlétének igazolására, akkor már készen volt Kodályék páratlan magyar szeméremvessége s a külföld csodálattal adózott neki. Aután az Éneklő Ifjúság tiszteirőinek ajkán megszólalt Kodály keményesítésére tisztább, magyarabb szellemünk ígéretként a népi dal. Mostani kultuszminiszterünk pedig Kodály Zoltánt kérte fel az egész iskolai énekköztetés anyagának összeállítására. Ebben a tanévben a népi iskolákban már kötelező énekkönyvtéménynek használata.

A művész a Székelyföldet s különösen Csik vármegyét apróra bejárta. Népdalgyűjtésének nagy sommája épen csiki származék Vármegyénk népe adott legtöbb mélyről fakadó nedvet s meghatározó színt ennek a művészetnek. Hatalmas művek gazdag sorozatába beépítve kapta vissza szellemi anyagát. Téglák helyett kapott pompás épületet. Kodály egyik leg-híresebb műve épen a „Székely fonó“ mely a székely népi élet színeinek egy estébe való tündöklő sűrítése.

Tompa László.

Született Betfalván, „majdnem Bettehemen“ székelyek közt szerény székelyként a mostan forduló hat évtizeden keresztül hordosta magában azt a „majdnem betlehemi“ meghatározó szerénységet. Köszéleti pályára lépett, a 22 év alatt szűkösön és kitartóan időgélit, Székelyudvarhelyt soha el nem hagyta s ma: ugyan olyan szűkös és szerény, csendes napokat él udvarhelyi házában. Közben: egy gazdag, mély, hivalkodás és önzeklám nélküli tehetség költői tevékenysége során kifejezte a székely életérzést. Sainte észrevétel nélkül költ meg költészetet a peremre sorolt kisny népi szivós mondanivalójává. Versei nem robbanók, nem kiabálók, nem lépnek ránk nagy szöszönnel, de szíjjasak, mint a hegyi nép, hó alatt is élnek, mint a télen zöldelő fenyők s kevés színűkkel a marcona, sord táj hangulatát hordozzák. Költői anyagban, alkatban s formában egyaránt a székelység legbensőbb lényegét mondják ezek a költemények s a bennök rejlő szimbólumok, a „Magános fenyők és a „Lófürösztők.“

Bisony, Tompa László a magyarság s Erdély egyik legnagyobb élő költője s minden idők székelységének el nem felejtendő kifejezője. S mert végtelen szerény: nem ismerik, verseit nem árulják, nem szavalják. Saját magukat becsálják meg, ha a székely értékelés és szeretet méltó helyére állítjuk fajtánk e nagy fiát.

Kodály Zoltán és Tompa László magyarnak, székelynek hatékony szellemi fegyvert adtak a kezébe. Meg kell ragadni ezt a hatvanadik évet, hogy nemzetünk két nagy fiának tudomására hozza a székelység; él bennünk a megbecsülés és irántuk való büszke szeretet, Csik vármegye népét közelről érinti a két nagy művész egyénisége s művésze. Meg kéne találni méltó formáját, hogy a vármegye községei köszönetét munkásságukért kifejezse.

(pr.)

Bocsánatot kérünk.

Hol itt a hiba.

A Székelyföldi Művészeti Év megrendezéséről mindenki halott. A cél az, hogy a magyar művészi életet egymás közelébe hozzuk, jobban megismerjük egymást a kulturális életünkön keresztül. A kormányzat szándéka köztételenül messze tekintő, nagyvonalú és áldozatos. Szeptember 20-án Csikszereida városában is egyik a másikat érik ezek az értékes és tervszerű művészeti események.

Valami azonban hiányzik a mi részünkről. Hiányzik az a lelkesedés, kulturális életünknek az a bekapcsolása és hozzáadása amely hivatalos lendülettel a tömegekhez elkövetíteni a Művészeti Évet egész tartalmával és magyar szellemet erősítő céljával.

Mert akár mennyire is az ellenkezője látszik, ennek a városnak valamikor mozgalmas és egészen komoly művészeti teljesítményekre felkészült élete volt. Zenei munkája, műkedvelése sokszor olyan feladatokat oldott meg, amely jövel meghaladta a klavírosi lehetőségeket. Elmondhatjuk nem szégyenkezési miatta a magyar kultúra.

Gondolkozni lehet azon, hogy mi történt itt. Amíg a kisebbégi idők alatt minden elismerést megérdemlő, pezsgő munka folyt az összes ürbhelyeinken, addig úgy mondatjuk, hogy ma nyomába sem járhatunk akkor adatokat, tevékeny életünknek. Dalos életünk egyszerűen kimúlt, műkedvelésünk semmi élejtelt nem ad. Általában az egyesületi szellem és testvéri együttélés egész közösségünkben hiányzik.

Ne sokat kertejlünk. Ma ott tartunk, hogy megfelelő nívón nem is tudnánk ellátni a Művészeti Év helyi keretét. Három éve nem dolgozunk. Azaz, hogy éppen mindenki túlszűfoltan igénybe van véve. Mindenre jut azért idő. Egymás lehetlenné tövése, egymás jelentettségére, befejeítésére, az önzetlennél do:gozni akarók ak agyonbunkozására. A világon mind nre csak éppen arra nem gondolunk, hogy a történelemnek ebben a r-tienet-s viharában keressük egymás szívét és kezét. Csinaljuk még ma, nehogy holnap már későn legyen.

Háromfilléres várkastély.

Háromfilléres várkastély kerül a magyar emlékek sorába az aranyosm gygyesi várkastély emlékké nyilvánításával. Egyik legszébb emlékkünk ez a vár, amelyről 1278-ig írásbeli feljegyzés nincs. Valószínűleg a ezatmárt várhoz tartozott, amely a magyar királyné tulajdona, később pedig az Árpád-házi királyok vadászterülete volt a XIII. században Jákó-várnak nevezett kastély gyakran cserélt gazdát. A világháború után Aranyosmgygyes is román kézre került és Mária román anyakirályné lett a tulajdonosa, aki később egy leuért, vagyis három filléret „eladta“ fiának, II. Károly királynak. Ettől kezdve pusztulnak indult a vár. S amikor 1940-ben Aranyosmgygyes visszatért Magyarországhoz, a várkastély teljesen romokban hevert. A magyar kultúrakormány szonnal hozzáfogott a történelmi emlékmű megjavításához, amivel a napokban készült el. Készel egyidőjűleg emlékké is nyilvánították az aranyosmgygyesi várkastélyt.

Nem akarunk gyűlöletet ébreszteni szomszédaink iránt. De azért lehetetlen nem gondolni arra, hogy mennyi értékünkben kiforgattak abban a kedvező történelmi fordulóban, amelyben a hatvatom a kezükbe csuszott. A háromfilléres várkastélynak az esete arra figyelmeztet, hogy ne felejtsünk. Különösen ma, amikor tu felől annyit üzet okádnak felénk csak azért mert az ilyen háromfilléres üzletek egyrészt É-sakerdéllyel elvesztettek.

Több komolyságot...

A háború kezd egészen komolyra fordulni. Nem hiszem, hogy akadna valaki aki nem így látja. De éppen legfőbb ideje annak, hogy végre észbe is kapjon ez a társadalom, amely szegről végre még nem sokat tapasztalt a mod r vérontás forralmaiból. Mert ahogy mi csináljuk az nem állik ezekhez a roppant időkhez. Nézzük meg az utc ink hangulatát, azt az öltözködési kedvet és pompázást amiben különösen a gyengébb nemünk nem akar alább hagyni. Nem való ez ilyen vesztéses előszítesek között. Nem hiszem, hogy például Németországban vagy az élethalál küszödel más más földig suttogt nemzetel között még eszébe juthatna olyan izléstelenül divatosn mint ahogy ezrefelé merészelik. Tassék csak megnézni a divatkréációk agyalását. Most, hogy a szörme áru kincs lett mindenki ezüst rokába pompáslik, enidőig egészen kisméretűek voltak a muffok,

Ma ugy megnőttek, hogy egy egész család belekötözhet. Folytathatnánk tovább esztelenkedésünket. Európa nagyobb városai romokban hevernek. Városok vannak amelyekben egy-egy bombázás után huszazer halott marad a romok alatt. Es mi öltözködünk, divatgondokban szalagálunk. Enyhén szólva, istenkísértés amit csinálunk...

A kolozsvári Nemzeti Színház háromnapos vendégjátéka Csikszereidán.

A Székelyföldi Művészeti Év programja keretében 1943. november 24—25 és 26-án a kolozsvári Nemzeti Színház elgárdája háromnapos vendég szereplésre Csikszereidába érkezik.

A színház kitűnő művészi együttesének előadásában szinre kerül Tamási Áron: Énekes madár c. székely életképe és Molière: A fősvény c. vigjátéka. A háromnapos sorrend következő: November 24-én estej: 7 órai kezdettel Énekes Madár. November 25-én este: A fősvény. November 26-án délután ifjúsági előadásban szinre kerül: A fősvény és este Énekes madár.

Köszönségünk figyelmét felhívjuk a Székelyföldi Művészeti Évnek erre a rendkívül értékes eseményére.

Jegyek a három előadásra előre váltathatók a Tanítók szöv. könyvkereskedésben.

Háború.

Keleten tovább tartanak a szovjet hatalmas erejű ámadásai. Most novemberben egy esztendeje, hogy az oroszok támadásba kezdtek. Azóta azt mondhatjuk, hogy megállás nélkül suttija elképzelhetetlen arányú tömegeit a német vonalakra. Emberben és anyagban olyan szédülten ez a roham, amelyet még nem látott a világ.

Egyre inkább nyilvánvaló, hogy ezzel a borzalmas erejű hadigépezettel szemben csak a német hadiipar és katonaszellem vehette fel a harcot. És látjuk nap-nap után azt a hősi küzdelmet, amelyet az orosz hengerrel szemben folytat a német haderő.

Hiába állunk a tél küszöbén, ezek a támadások nem szűnnek sőt egyre fokozódnak. A német felderítés megállapította, hogy óriási szovjet csapatösszevonások vannak tovább folyamatban, amelyek minden eddigi méretet felülmúlnak. A németek nagy érdeklődéssel figyelik a szovjet szokatlan erőfeszítéseket.

Általában német katonai körök teljes valószínűségben látják a vészedelmet, mindazonáltal biztosra veszik a végső győzelmet. Göbbels birodalmi miniszter csak a mult héten jelentette ki, hogy a német népnek minden esélye megvan a győzelemre.

A keleti arcvonal helyzetével kapcsolatban a Német Távirati Iroda katonai tudósítója a következő megállapítást teszi: Változatlanul figyelemreméltó az a következetesség, amellyel a német vezetés kitér minden dőn és elől, mert már több, mint feltéves, hogy a németek határozott célt követnek azzal, hogy mindenütt teret engednek ott, ahol az ellenség nagy tömegekkel lép fel. A Kiev—Zsitomir térségen vívott csata újabb felismerhetetlen bizonyítéka ennek a felfogásnak. A keleti arcvonalon sehol sem avatkozott be huzamosan a harcokba a német tartalék, jóllehet a tényleg meglevő és még lehetséges többi hadszínterek figyelembevétele mellett is elegendő csapatnak kellett még rendelkezésére állania. Az európai ipar majdnem kizárólag a német véderő szolgálatára dolgozik és hónapok óta csueszteljesítményeket ér el. Mindéből világos, hogy az emberrel és anyaggal való takarékosság meghatározott cél szolgál. A németek nyilvánvalóan arra törekednek, hogy ne csak 1944-re őrizzék meg teljes erejű hadigépezetüket, hanem a végső döntő harcban is fokozott katonai erővel sujtathassanak le.

Amialatt a német hadsereg a világháború legtervezetűbb eszakadó munkálatait hajtja végre és esalatt olyan potolhatatlan veszteségeket okoz a szovjet tömegekben azalatt Távolkeleten a japánok feltűnő hadsikerjeiről érkeznek hírek. A japán légerő október 27-ike óta a Salamon szigetek körüli térségben 44 hadihajót pusztítottak le, ezek közül 5 repülőgépanyahajó és 15 cirkáló. Ezenkívül megrognáltak 37 hadihajót, köztük 3 repülőgépanyahajót és 11 cirkáló.

